

Ensam *i staden*

Så har en orolig
omvärld påverkat
upplevelsen av
ensamhet

wsp

Inledning

Gemenskap, mötesplatser och boendemiljöer är frågor som WSP arbetat med under lång tid. Frågor som rör sociala värden så som exempelvis ensamhet blir allt vanligare i våra uppdrag. Det kan handla om allt från att ändra den fysiska miljön till att göra analyser och program kring ökad social interaktion.

Vår erfarenhet visar att den byggda miljön spelar roll. WSP har under flera års tid undersökt hur utbredd den ofrivilliga, upplevda ensamheten är och vilka faktorer i den byggda miljön som påverkar den.

Vi har via det globala undersökningsföretaget CINT skickat en enkät till ett representativt urval av invånare i Sverige i åldern 18 - 70 år. Datasamlingen gjordes i januari 2022 och besvarades av totalt 1500 personer. Vi har gjort denna undersökning varje år sedan 2019.

Ensamheten har många ansikten. Den kan vara frivillig och självvald, eller påtvingad eller ofrivillig. Under pandemin drabbades många av en påtvingad ensamhet till följd av de restriktioner som infördes. Därtill finns det en skillnad mellan upplevd ensamhet och faktisk ensamhet, eller social isolation som vi kallar det. Den sociala isolationen blir mer konkret och lätt att dra slutsatser av medan den upplevda ensamheten är kopplad till många fler parametrar så som rådande samhällsnormer och hur samhället är utformat.

Begrepp

Ensamhet

En subjektiv och negativ upplevelse av skillnaden mellan den önskade och faktiska nivån av sociala relationer.

Social isolation

Ett mer objektiva mått på en individs delaktighet i sociala förekomster.

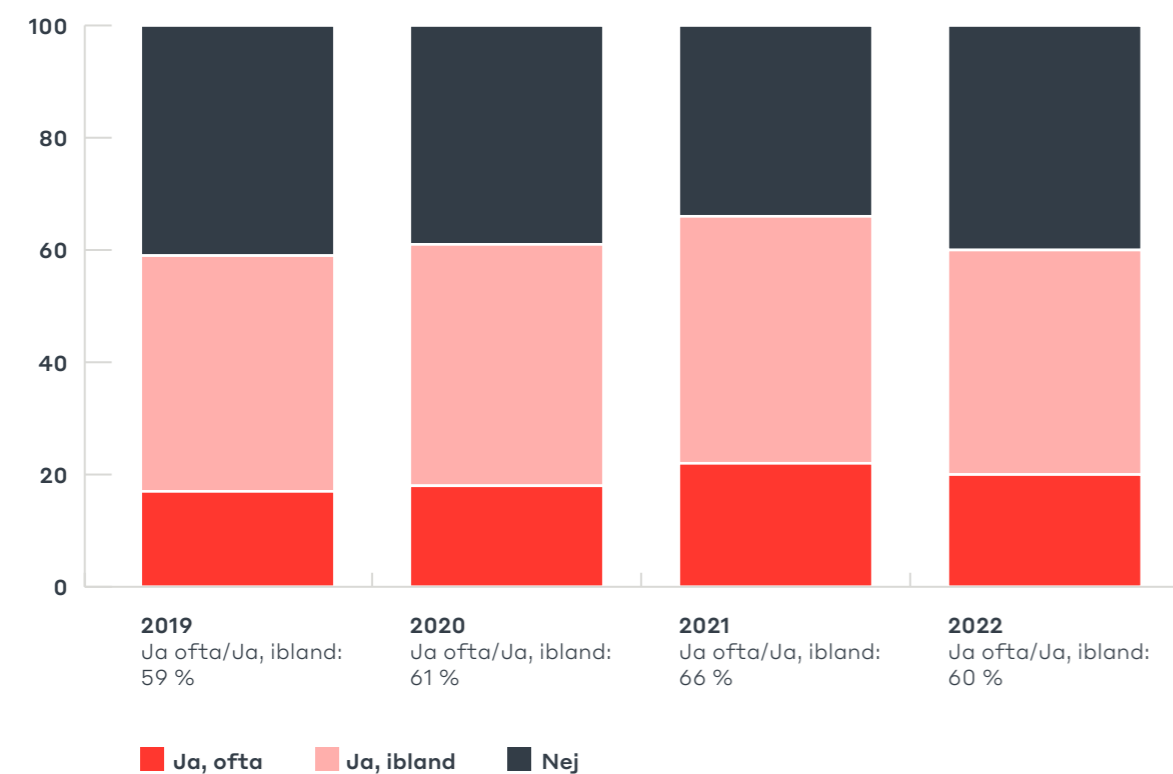
(Dahlberg, Frank, Lennartsson & McKee, 2020)

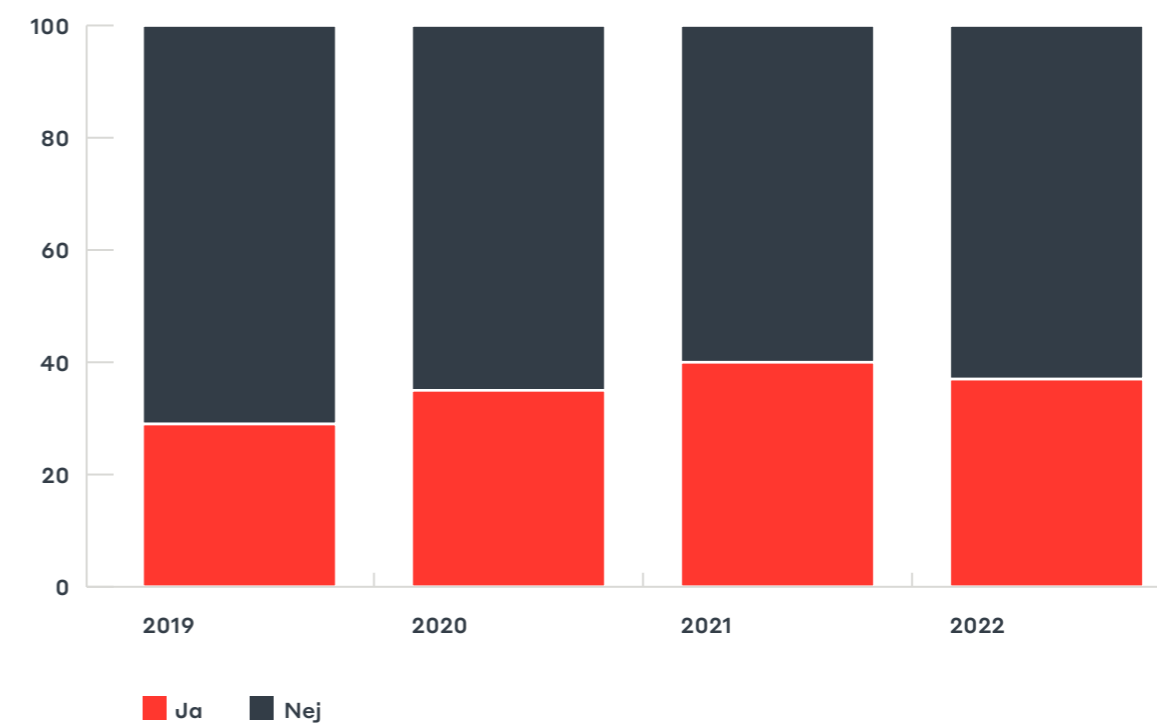
Det vi kan se nu under det första året utan restriktioner är att den upplevda ensamheten till viss del har hängt ihop med restriktionerna eftersom den nu har minskat och gått tillbaka till i princip den nivå som rådde 2019. Skillnaden är att det är fler som nu 2022 känner att de ofta är ensamma än 2019 och färre som känner att de ibland är det nu än 2019.

Av de som upplever att de är ensamma, upplever allt fler att det är ett problem. Beslutsfattare behöver därför inse att ensamheten är ett problem som kommer att kvarstå om vi inte jobbar med bakomliggande orsaker.

Händer det att du känner dig ensam?

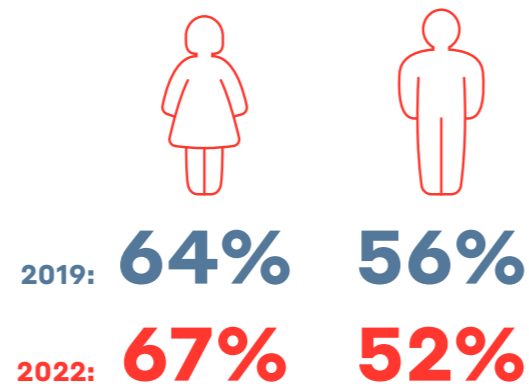
Utgör ensamheten ett problem för dig?*

*Av de som upplever ensamhet

”Händer det att du känner dig ensam, och utgör ensamheten ett problem?”

Vi kan även se att andelen kvinnor som svarat att de ofta eller ibland känner sig ensamma överstiger andelen män. Det kan antingen bero på att kvinnor de facto känner sig mer ensamma, men det kan även vara kopplat till en samhällsnorm om att män generellt ska vara mer ok med att vara ensamma och inte se på det som ett problem som har en negativ inverkan på deras mående. Vetskapen om att det skiljer sig mellan könen är en viktig parameter för beslutsfattare som arbetar med frågan, för att kunna sätta in rätt åtgärder.

Händer det att du känner dig ensam?

	Total	Kvinna	Man	Identifierar mig inte i termer kvinna/man
Ja, ofta	20%	22%	18%	17%
Ja, ibland	40%	45%	34%	83%
Nej	40%	33%	48%	0%

Utgör ensamheten ett problem?

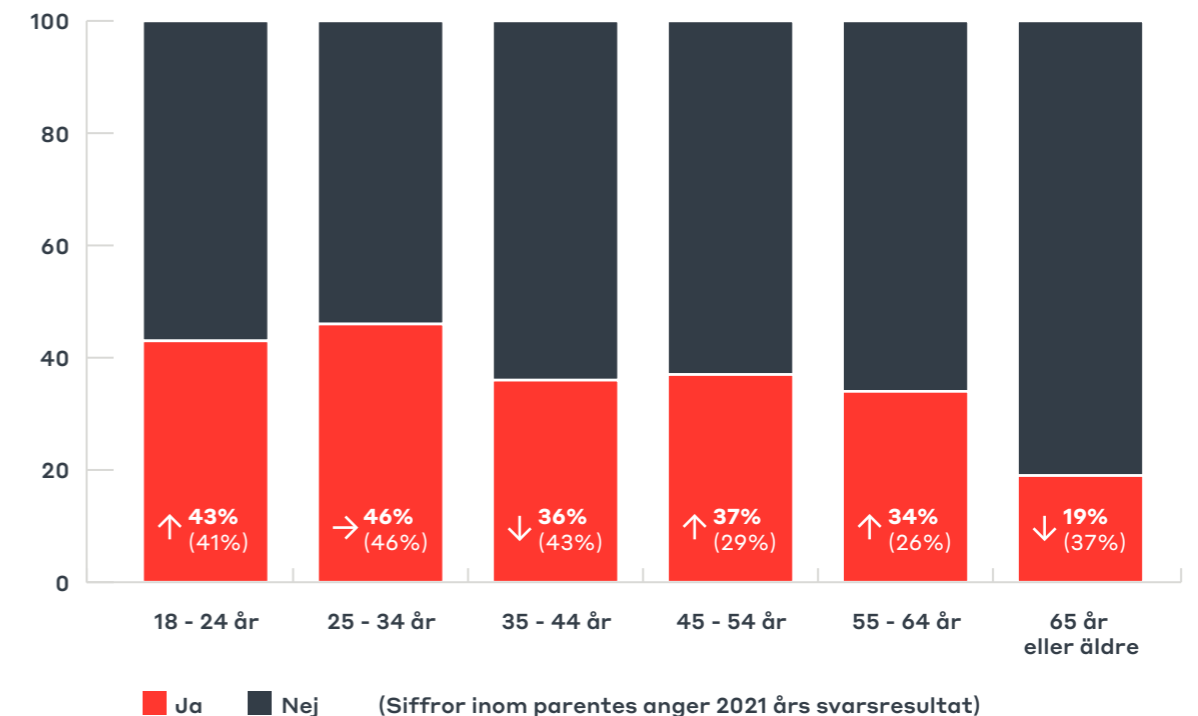
	Total	Kvinna	Man	Identifierar mig inte i termer kvinna/man
ja	37%	38%	35%	83%
nej	63%	62%	65%	17%

Pandemin har bidragit till att förstärka ytterligheter och för de som drabbats kan det vara svårt att ”starta om” och komma över den ensamhet som drabbat dem de senaste två åren även om restriktionerna nu är borta. Svaren skiljer sig mycket åt mellan åldersgrupper men även om man jämför svaren mellan 2021 och 2022 hur de olika grupperna anser att ensamheten utgör ett problem för dem.

De grupper där den upplevda ensamheten och att den är ett problem har faktiskt ökat efter pandemin inom åldersgrupperna 18-24, 45-54 och 55-64. Inom åldersgruppen 25-34 är det samma andel som ansåg att ensamheten var ett

problem under pandemin som efter. De grupper som anser att ensamheten är ett problem och att det har minskat är 35-44-åringarna och de från 65 år och uppåt. Anledningarna till varför det skiljer sig så mycket mellan åldrarna går just nu bara att spekulera kring men har troligtvis beröringspunkter med skola/utbildning och arbetsplats och att samhället har ställt om till ett överlag mer distanserat sätt att arbeta även efter pandemin vilket den lite äldre delen av förvärvsarbetare kanske inte uppskattar i lika stor utsträckning som de mellan 25 och 44 år. Arbetsmarknadens yngre generation kan troligtvis se på distansarbete som en möjlighet och självklarhet i större utsträckning.

Utgör ensamheten ett problem för dig? (2021)

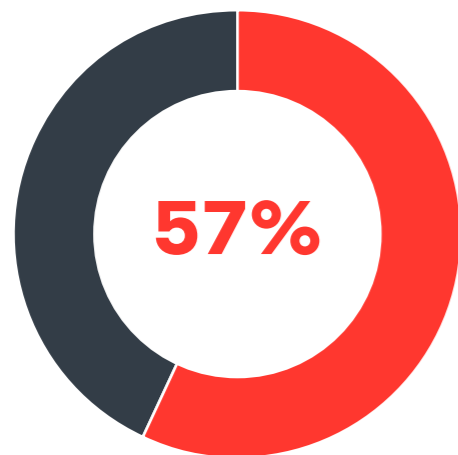

Redan vid pandemins början var det många som snabbt begav sig utomhus för att kunna mötas och träffa nära och kära. Denna siffra ökade under pandemins andra år och steg till hela på 73% för 2022. Vi väljer alltså att ses i mycket högre utsträckning på offentliga platser nu än före pandemin. Man kan exempelvis se att trenden att ta med hemmakalaset ut till parken håller i sig. Detta är viktiga underlag

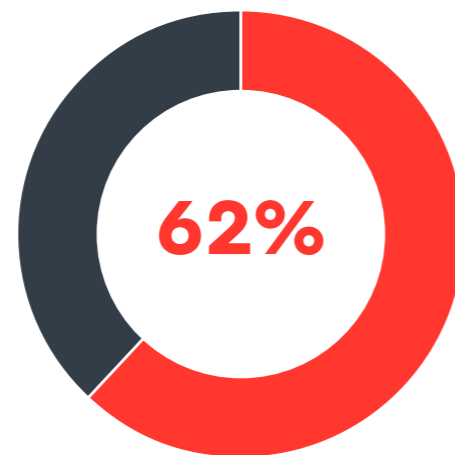
för kommuner och byggaktörer som planerar framtidens offentliga platser. Det är viktigt att dessa platser utformas med attraktiva och multifunktionella ytor som går att nyttja för många olika typer av aktiviteter och inte styrs för hårt mot en viss typ av nyttjande. Exempel på detta kan vara att avskärma en yta och till exempel ställa ut bord och stolar som människor får flytta runt som de vill och behöver.

Pandemin har fått mig att inse hur viktigt det är att det finns platser att interagera med människor

2020

2021

Andel som svarat Stämmer mycket/Stämmer fullt ut

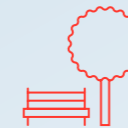
Vilka stads-kvaliteter skulle göra det mer in-bjudande att vistas mer i det offentliga rummet?

God belysning

Rent och snyggt

Parker och grönytor

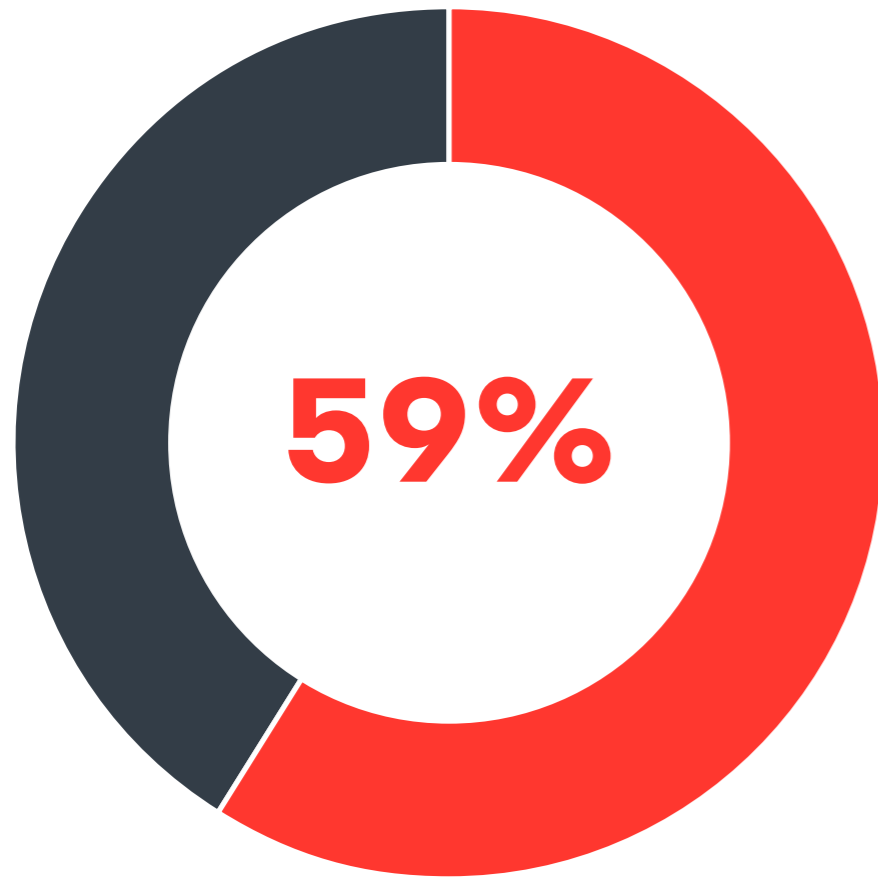
Gott utbud av kollektivtrafik

Avskilda promenadstråk

Som samhällsplanerare är vi intresserade av vad som får människor att vistas på allmän plats eller inte. Respondenterna fick därför värdera ett antal stadskvaliteter som skulle göra det mer inbjudande att vistas i det offentliga rummet. Vi ser att det till stor del handlar om trygghet. Faktorer som belysning, rent och snyggt samt grönytor listade respondenterna som mest värdefulla, men även faktorer så som kollektivtrafik och möjlighet att säkert ta sig fram till fots eller cykel värderades högt.

”Pandemin har gjort mig medveten om hur viktigt det är med parker och naturområden i min närmiljö”

Andel som svarat Stämmer mycket/Stämmer fullt ut (2021). 2020 var siffran 57%.

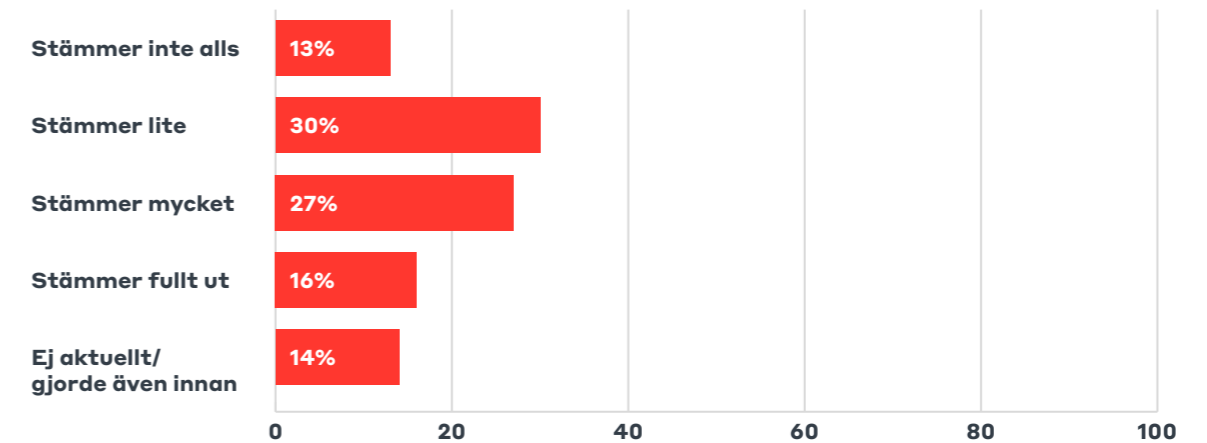
Att många svenskar har vistats i parker och naturområden under pandemin har nog ingen kunnat missa. Slagsmål kring naturreservatets grillplats och söndertrampade leder är tydliga tecken på att utbudet för rekreation och utomhusupplevelser behöver ytterligare tillskott.

2022 svarade en majoritet av personer att man för utomhusvistelse under pandemin valt naturområden framför gatumiljö och park.

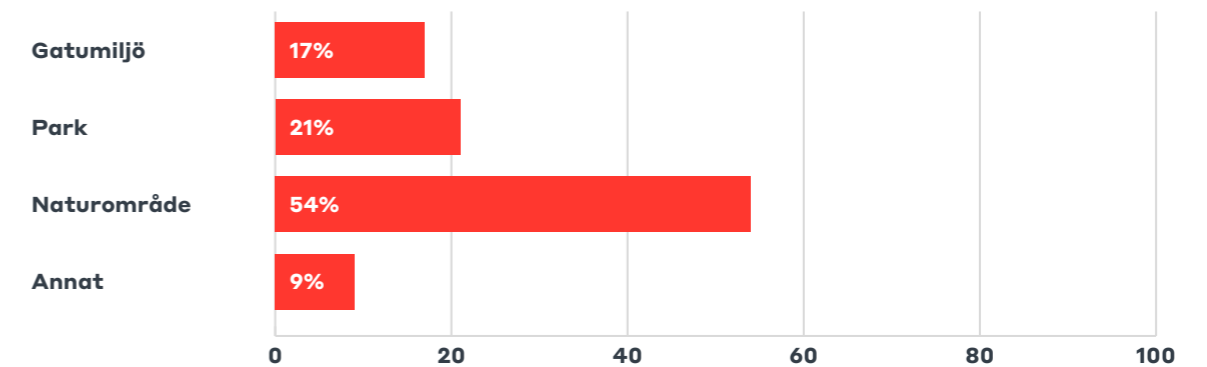
Man kan antingen ta det som en indikation på att vi behöver jobba mer med grönstrukturen i våra parker och rusta dessa miljöer bättre för

vistelse. Eller helt enkelt att naturområden är den bästa platsen för rekreation och utomhusvistelse. Kommuner och regioner behöver därför jobba ännu mer med dessa miljöer och säkerställa att de blir fler för att alla medborgare ska få en högkvalitativ upplevelse med god tillgänglighet.

Pandemin har fått mig att inse hur viktigt det är att det finns allmänna platser där en kan ses och interagera med andra människor

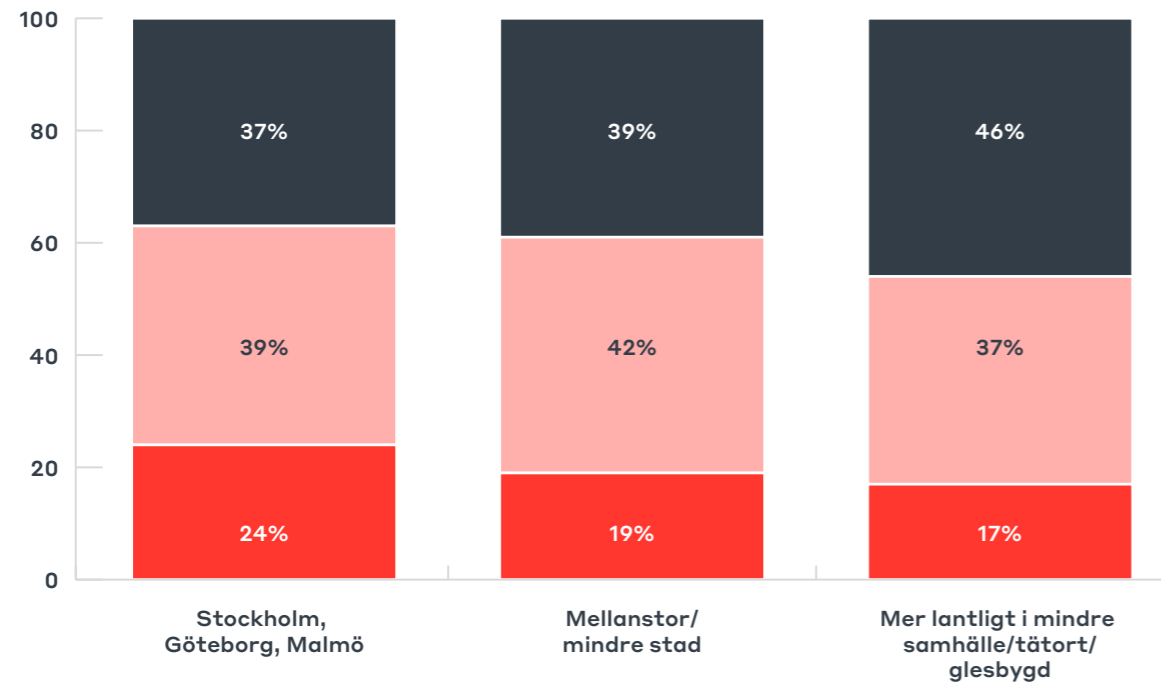
Vid utomhusvistelse under pandemin har jag oftast valt att vistas i ...

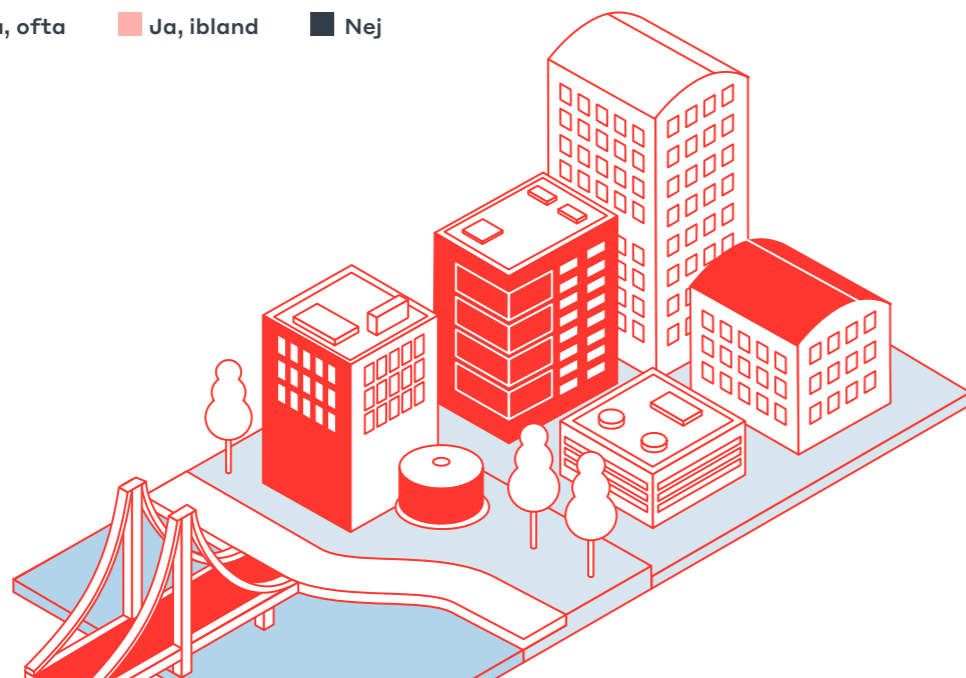
Boende i större städer mer ensamma än de som bor i mindre städer/landsbygd

1/3 av de svarande uppger att pandemin har gjort att de vill bo mindre tätbefolkat/mer lantligt

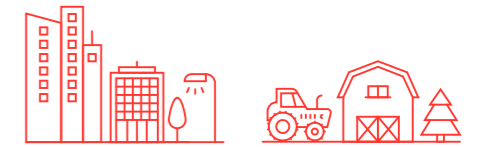
Händer det att du känner dig ensam?

■ Ja, ofta ■ Ja, ibland ■ Nej

Pandemin har förstärkt skillnaderna - upplevd ensamhet har ökat bland boende i flerbostadshus, oavsett upplåtelseform, medan den har minskat för boende i villa/radhus.

2019:	67%	48%
2021:	69%	39%

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 55 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Så tar vi ansvar för framtiden.

Freija Carlstén
Landskapsarkitekt LAR/MSA
freija.carlsten@wsp.com
+46 10 7227369

WSP Sverige AB
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
T 010 722 50 00

wsp.com